

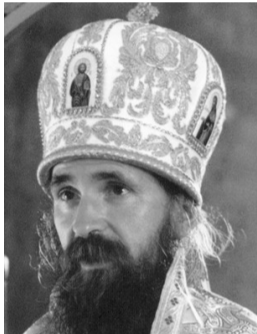
ГЛАС ВАСОЈЕВИЋА

БРОЈ 20 · БЕОГРАД, 0 АРАНЂЕЛОВУДНЕ 2007

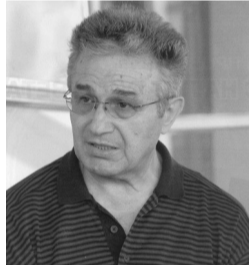
СЛАВА СВЕТОГ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА

Почасни председник
Удружење Васојевића
проф. др Милија Зечевић

Његово Преосвештенство Епископ
будимљанско-никшићки
господин **Јоаникије**

Члан Почасног
Председништва
Проф. Др Божина Радевић

Члан Почасног
Председништва
Милан Вешовић

Председник Удружења
Васојевића др **Лука Кастратовић**

Главни и одговорни уредник
“Гласа Васојевића” **Миљан Зечевић**

Председник Удружења
Васојевића у завичају
Др **Раслав-Ђуро Бабовић**

Удружење Васојевића—
подружница Савино Село
Председник **Марко Ђукић**

Удружење Васојевића “Васо”
Председник
Милета Зечевић

Удружење Васојевића “Васо”
Потпредседник
Видак Радевић

СРЕЊНА СЛАВА ВАСОЈЕВИЋИ!

*Чесћивило 21. новембар 2007. године св.м Васојевићима,
славу Светог Архангела Михаила и желимо им добро здравље,
мир, слоју, њројрес и њросјеритијеш!*

Поводом славе Светог Архангела Михаила, почасни председник Удружења Васојевића, проф. др Милија Зечевић организује свечану вечеру, 19. новембра 2007. године у ресторану “Краљ Александар”, Београд, Краља Петра.

Председник Удружења Васојевића—подружница Савино Село, Марко Ђукић, приредиће свечани ручак, 17. новембра 2007. године у Савином Селу у просторијама школе.

КОМОВИ СИМБОЛ ЛЈЕПОТЕ И СЛОБОДЕ

*- Цар планина рођена да лијечи душу**Генерал др Лука Кастратовић на Комовима*

У данашње вријеме Комови су природна атракција и изазов за планинаре и љубитеље природе. Ко се једном испење на Комове стало им се враћа. Осјећај љепоте и надахнућа тешко се може описати. То се може само доживјети. Слика првог сусрета са врховима Комова остаје у сјећању за сва времена. Вуче човјека жеља да се испење на врх још једном, па још једном... Да застане, осмотри и гледа Васојевиће, очаравајућу природу. За ведрих дана, послје кише, нарочито у јутарњим часовима са Комова се види Скадарско језеро, Јадранско море, црногорске планине, а поглед сеже у Србију, до српских планина, до Копаоника, и даље...

Пео сам се овог љета, почетком августа, посматрао и размишљао. Љетњи дан, а оно нека вјетрина, хладно, зебу прсти. Облаци јуре небом, утркују се, сударају се око Кучког Кома. Заљубљеници природе журе и забринуто гледају у небо. Такмиче се са облацима. Да се попну на врх прије облака, прије кише. А да им и умакну када се буду враћали.

Јер, када се облаци спуште нема кретања. Сваки корак ван планинарске стазе водио би у неизвјесност. Природни закон се морају уважавати. И то је незабораван доживљај. Треба доживјети на врху Кома тутњаву громава, ковитлање облака и шибање пљускова кише.

На Комове расте јаблан најљепше жуте боје. Пјесма каже:

*Вила вилу преко Кома звала:
Вил' вилице моја другарице,
Јесил' скоро на Комове била?
Јесил' воде с Маргарите тила?
Јесил' брала с Љубана јаблана?*

-----
*Вољела сам жути јаблан,
К'о да ми је био драган.*

Васојевићи су навикли на ковитлање и громове. Није случајно родоначелник Васо одабрао да се скаси испод Комова. Ту су Васојевићи, послје косовске голготе, у суровостима и љепоти природе нашли уточиште.

Природа им је подарила повољне улсове за сточарство, да се преживи од најезде разних освајача, да се окријепи и крене у нове побједи. Високе шуме, стијене и пећине међукомља, пашњаци и бистри извои били су извор живота, оаза слободе, утврђење које није могао ниједан завојевач да освоји.

Није случајно што су Комови за Васојевиће симбол љепоте и слободе. Нека тако и остане, нека окупљају Васојевиће. Зарад садашњости и будућности.

Комови окупљају заљубљенике природе и планинаре из цијелог свијета. Са усхићењем осматрају и уживају у љепоти природе. Тихо разговарају на разним језицима, да не наруше тишину природе. Њима не требају преводиоци, укинули су све границе, разумију се и одлично споразумевају. Уједињују их Комске љепоте.

Васојевиће уједињује немањићко поријекло, завјети предака, нови изазови глобализације свијета. Бар би тако требало.

Поводом доделе златне повеље Удружења Васојевића Владимиру Путину

ЧОВЈЕК КОЈИ ЈЕ ПРЕПОРОДИО РУСИЈУ

- Треба увијек мислити о будућности и гледати само напред—истиче председник Русије

Владимир Путин

Србија—најјача земља Балкана

“Србија, у којој живи девет милиона становника, и у политичком, и војном, и културном погледу, најјача је земља на Балкану. То је православна земља са богатом културом, која се развија на српском језику.

Гости из Русије у Србији могу да примете три основна фактора: јаку приврженост Православној Цркви, која је Србима помогла да преживе током много векова под турском владавином, снажан и здрав национални осећај, а такође и приврженост Русији као историјском савезнику.

Дугогодишњи грађански ратови на територији Југославије, политичке несугласице, агресија НАТО-а 1999. године и фактичка окупација Косова од стране војске те алијансе, озбиљне тешкоће у односима са другим балканским земљама—све се то јако одразило на привреду Србије, која још није успела да достигне ниво из 1990. године. Мноштво великих објеката у Београду и данас је руинирано.

НАТО пракса супротна од циљева

Ми не пристајемо ни на какве варијанте косовског типа. Ничега што би било аналогично југословенским догађајима нема и не може бити.

Утолико пре што је све што су постигли савезници у (северноатлантској) алијанси, у пракси испало потпуно супротно са циљевима које је за себе поставио НАТО.

Бомбардовање СР Југославије је страшна грешка

(Јевгениј) Примаков (председник Владе Руске Федерације) нашао се (у ноћи када је почела НАТО агресија на СР Југославију) у веома сложеној ситуацији (у авиону на путу за САД). Могао је да долети у Вашингтон и да искористи своју посету као трибину да изнесе позицију Русије. Али и Американци су могли то да искристе за своје циљеве. Да интерпретирају долазак руског премијера као знак да се Русија слаже са предложеном варијантом решења југословенског проблема.

Тај начин решавања проблема, који је изабран за Југославију, био је предодређен после распада СССР.

Русија и у свом досадашњем својству (2000) може много да уради. Требало је претходно, пре почетка бомбардовања Југославије,

У пилотској униформи

решавање југословенског проблема, не би било то решење (бомбардовање). Ми ни у том случају не бисмо пристали на мешање тог типа у унутрашње ствари друге земље. Оно се не може оправдати никаквим разлозима, између осталог, ни такозваном хуманитарном интервенцијом. Сматрам да је цела операција била велика грешка у области међународних одоса, кршење темељних принципа међународног права.”

Треба гледати увек напред

Имам нека властита правила. Једно од њих је да никада и ни због чега не жалим. Постепено сам стигао до закључка да је то исправно. Чим почнеш да жалиш, враћаш се назад, почињеш да омекшаваш. Треба увек мислити о будућности, гледати увек напред. Треба анализирати, наравно, јер негде у прошлости могло је бити грешака. Али анализирати треба само да би се кориговао курс по којем идеш у животу.

Са својом дјецом на одмору

проанализирати ситуацију, утврдити са каквим ресурсима располажемо, да бисмо утицали на позицију наших партнера. Могло се активније радити са оним земљама које нису желеле такав развој ситуације (...).

Да смо били укључени у

(извод из књиге “Путин—повратак Русије”, аутора Рој Медведева)

Епископ цетињски и митрополит Црногорско-приморски Амфилохије

Митрополит Црногорско-приморски, Зетско-брдски и Скендеријски и Егзарх Пећког трона АМФИЛОХИЈЕ

Ко је Високопреосвештени епископ цетињски, Митрополит Црногорско-приморски, Зетско-брдски и Скендеријски и Егзарх Пећког трона АМФИЛОХИЈЕ?

Митрополит Црногорско-приморски Амфилохије Радовић рођен је на Божић 7. јануара/25. децембра 1938. године у Барама Радовића у Доњој Морачи, у племену Морачком, од оца Ћира и мајке Милеве, рођене Бакић. Свјетовно име му је било Ристо. Потомак је по сродству војводе Мине Радовића, једног од првих племенских капетана црногорских, који је присајединио Морачу Црној Гори 1820. године.

Основну школу завршио је у родном мјесту, а Богословију Св. Саве у Раковици у Београду. Дипломирао је на Богословском факултету у Београду 1962. године. Студирао класичну филологију на Филозофском факултету у Београду.

Велики утицај на Митрополита Амфилохија извршио је Преподобни отац Јустин Поповић велики богослов и духовник, као и светогорски старац Пајсије.

Постдипломске студије наставља у Берну и Риму. Одатле одлази у Православну Грчку цркву, гдје борави седам година, гдје се замонашио и служи као свештеник. У том периоду, у Атени је одбранио докторат о Св. Григорију Палами.

Послије годину дана проведених на Светој Гори, одлази за професора на Институт Св. Сергија у Паризу, а од 1976. године постаје доцент, па редовни професор на Богословском факултету Св. Јован Богослова Српске Православне Цркве у Београду, на катедри за Православну педагогију (катихетику) са методиком наставе.

У мају 1985. изабран је за епископа Банатског. Из Вршца прелази на Цетиње, гдје је 30. децембра 1991. године, устоличен за Митрополита Црногорско-приморског, Зетско-брдског и Скендеријског и Егзарха Пећког Трона.

Говори грчки, руски, италијански, њемачки и француски језик. Члан је Удружења књижевника Србије и Црне Горе.

АРХАНЃЕЛ МИХАИЛО

Арханђел Михаило је од Бога постављен за архистратига (главно-командујућег генерала) небеске војске која се бори са ђаволом, предводника свих анђелских сила, начелника свих девет анђелских чинова. Свети Василије Велики у омилији “О анђелима”, као и други оци Цркве, ставља арханђела Михаила изнад свих других арханђела, и наводи да се он зове арханђел зато што је владар свих осталих анђела.

Његово име Михаил на јеврејском језику значи “Ко је као Бог?” По самом значењу свог имена он је анђеоло који поседује необичну, беспримерну духовну силу.

Он се слави као вођа небеске војске и победник у борби против побуњених анђела. Он је у будућности бранилац последњих верујућих и победник седмоглаве апокалиптичке звери (Откривење светог Јована).

У Старом Завету забележено је његово јављање Исусу Навину, а код пророка Данила он се описује као посебни заштитник и покровитељ јеврејског народа.

Током историје Цркве, хришћани су препознавали четири његове основне службе: да се бори против Сатане, да спасава душе верних од непријатеља, посебно у самртном часу, да се бори за Божји народ—Јевреје, у Старом Завету, хришћане у Новом Завету (тако је он био заштитник Цркве и западних витешких редова током средњег века) и, четврта служба—да позива људске душе са земље и доводи их на суд (ту службу су му посебно додељивали у иконографским представама на Западу).

Арханђел Михаило убија аждају—

Рафаелова слика из 1518. године, налази се у музеју Лувр у Паризу

Према предању, после победе над Сатаном и палим анђелима арханђел Михаило обратио се окупљеним верним анђелима: “Пазимо, стојмо смерно пред Оним који нас је створио, не помишљајмо да Му се успротивимо. Пазимо, јер пострадаше они који са нама беху саздани, и који се досада са нама божанственом светлошћу причешћиваху. Пазимо, јер се неочекивано од светлости у таму због гордости претворише, и са Висине у бездан се срушише. Пазимо, јер спаде с неба Деница, који се јутром уздизаше, и сручи се на земљу.

Са црквенонародног сабора у манастиру Ђурђеви Ступови

Свештенство, монаштво, црквени одбори и одбори за изградњу светиња Епархије будимљанско-никшићке, последице данашње литургијске свенародне свечаности, заједнички су изразили велику радост поводом петогодишњице од обнове ове древене Светосавске Епархије са сједиштем у немањинском манастиру Ђурђевим Ступовима који са данашњом литургијом започиње прославу свог 800-годишњег јубилеја.

Обнова Епархије дала је снажан подстицај духовној и културној обнови православног народа на цијелом њеном подручју, као и обнови порушених и изградњи нових светиња.

Осим ове радости, изразили су и велику забринутост због односа актуелних власти према Светосавској Православној цркви у Црној Гори. Констатовано је да актуелна власт упорно избјегава да помене, а камоли да врати неправедно одузету црквену имовину, док, с друге стране, псевдорелигиозна групација распопа Дедеића некажњено јуриша на преосталу црквену имовину и преко медија најављује отимање исте. Државни медији на штету вјерника и претплатника са подручја Епархије чијим се новцем, добрим дијелом издржавају упорно избјегавају да информишу јавност о свенародним црквеним свечаностима и значајним културним догађањима које организује Епархија и њени органи.

Забрана уласка Епископу милешевском Филарету на дио повјерене му Епархије у Црној Гори, изазвала је код нас велико огорчење и забринутост, јер на такав начин државни органи ометају дјелатност Владике Филарета који је за кратко вријеме своје архијерејске службе обновио запостављене и заборављене светиње и унаприједио црквени живот у пљеваљском крају. Зог оваквих поступака власти према Цркви, почевши од ускраћивања права на реституцију црквене имовине, допуштања друштвеноопасним групацијама да несметано ометају имовинска и вјерска права Свеосавске православне цркве, преко забране вјерског образовања у школама, до ометања архипастирске дјелатности Епископа и антицрквеног рада про владиних медија, однос државе према Светој Православној цркви у Црној Гори поприма елементе гоњења.

На овом свенародном црквеном сабору свештенство, монаштво и сви црквени одбори изразили су непоколебљиву спремност да и убудуће сложено раде на унапређењу црквеног живота, заштити светиња и српског језика, као и на његовању братске слобде и косовско-његошевског памћења.

На то нас обавезује наша хришћанска одговорност и пред Богом и пред људима.

У Беранама,
4. августа 2007. године

*Његово Преосвештенство Православни Епископ Будимљанско-никшићки
господин Јоаникије*

На Дан Св. Марије Магдалине—Благе Марије (4. августа), молитвеним црквено-народним сабором у манастиру Ђурђеви Ступови, обиљежена је петогодишњица обнове Епархије Будимљанско-никшићке, односно устоличење у трон епископа будимљанско-никшићких Њ.Пр. Еп. Јоаникија.

Тога дана, Свету архијерејску Литургију у Ђурђевим Ступовима служили су Њ. Пр. Епископ Жички Господин Хризостом и Њ. Пр. Еп. Јоаникије са свештенством.

У порти манастира, за бројне госте и вјерни народ припремљена је Трпеза љубави и подијељен број “Свевића” посвећен петогодишњици обнове Епархије Будимљанско-никшићке.

Пригодном бесједом, присутнима се обратио и поздравио их у име црквених општина, одбора и удружења која раде у оквиру Епархије, Влајко Ђулафић, главни и одговорни уредник “Свевића”.

Преосвећени владико, Јоаникије

Будимљанско-никшићка Епархија, Митрополија црногорско-приморска, као и цела Српска Православна Црква пролазе кроз велика искушења. Желимо Вам да уз Божју помоћ истрајете у овим тешким тренуцима. Желимо Вама и свим верницима још много Светих Архијерејских Литургија, беседа, освећења темеља нових цркава, а највише мира и радости Божије. Честитамо Вам петогодишњицу јубилеја рукоположења за Епископа уз благослов Свете Марије Магдалине—Благе Марије. Желимо Вам добро здравље и да Вас и нас наставе да надахњују Ђурђеви Ступови, Комови, Острог, Ловћен, Студеница, Милешева, Сопоћани, Жича, Дечани, Пећка Патријаршија, Грачаница, Саборна Црква, Сремски Карловци, како и све друге светиње широм српских држава, као и других држава и континената у свету где год се налазе српске светиње.

Васојевићи као потомци великана, Стевана Немање и Светог Саве, Карађорђа, Вука Караџића, Игумана Мојсија Зечевића, Војводе Сима Кастратовића, Војводе Миљана Вукова Вешовића и других, подржавају Српску Православну Цркву и честирају Вам на успесима, свесни чињенице да у тешким временима настављате мисију Светог Петра Цетињског, Владике Петра Другог Петровића Његоша и других српских светитеља који су у тешким временима сачували православље, Српску Православну Цркву и српски народ. Још једном Вам желимо добро здравље, срећу, радост и да наставите са успесима.

Благословите и праштајте,

Почасни председник Удружења Васојевића
Академик Проф. др Милија Зечевић

Краљ Петар Први Карађорђевић

Краљ Петар Први Карађорђевић

Краљ Петар Први Карађорђевић (такође познат и као краљ Петар Ослободилац) рођен је као пето дете [кнеза Александра](#) и [кнегиње Персиде](#) (из чувене породице Ненадовића из Бранковине) на Петровдан, [12. јула 1844.](#) године. Основну школу и гимназију завршио је у [Београду](#), а даље школовање је наставио у [Швајцарској](#) у заводу Венел-Оливије у [Женеви](#). По завршеном школовању септембра [1861.](#) Кнежевић Петар се уписује у париски [Колеж Сен-Барб](#), а [1862.](#) у чувену војну Академију Сен-Сир коју завршава [1864.](#) године. У [Паризу](#) се бавио фотографијом и сликарством, и усавршавао своје војничко и политичко образовање. Оно му је отворило видике идеја политичког либерализма, парламентаризма, демократије и њених институција. Почетком [1868.](#) кнежевић Петар је у [Бечу](#) штампао свој превод књиге енглеског политичара и филозофа [Џона Стјуарта Мила](#) О слободи, са својим предговором, који ће касније постати његов политички програм.

После убиства [кнеза Михаила](#) у мају [1868.](#) политички кругови блиски династији [Обреновић](#) прикључили су новом српском Уставу и одредбу којом се породици [Карађорђевић](#) забрањује повратак у отаџбину и одузима сва имовина.

Кнежевић Петар придружио се [Легији странаца](#) француске војске [1870.](#) и са њом учествовао у бројним борбама због чега је одликован [Орденом Легије части](#). Године [1875.](#) радио је на организовању и активно учествовао у босанско-херцеговачком устанку. Након неуспеле [Тополске буне 1877.](#) водио је живу политичку активност.

У лето [1883.](#) године на Цетињу се оженио [кнегињом Љубицом-Зорком](#), најстаријом кћерком црногорског [књаза Николе](#). У том браку рођено је петоро деце: кћерке Јелена и Милена (умрла као дете), и синови [Ђорђе](#) (одрекао се права наследства престола [1909.](#)), [Александар](#) и Андрија (умро као дете). После краћег боравка у Паризу, породица Карађорђевић преселила се на [Цетиње](#), где је остала следећих десет година. Због лошег материјалног положаја, кнежевић Петар продао је кућу у Паризу [1894.](#) и настанио се са породицом у Женеви. Његови контакти са људима из Србије никада нису престајали, пре свега са [Николом](#)

[Пашићем](#), прваком Радикалне странке.

Током [1897.](#) Кнежевић Петар одлази у [Русију](#), и бива примљен код [цара Николе II](#). Три године касније покушао је да се споразуме са [краљем Александром Обреновићем](#) о признавању кнежевске титуле и повраћају одузете имовине, али без успеха. Кнежевић Петар је још више појачао своју политичку активност за повратак у [Србију](#). Године [1901.](#) настојао је да ступи у ближе односе са [Аустро-Угарском](#), нудећи јој свој политички програм.

У ноћи између [28.](#) и [29. маја 1903.](#) официри завереници убили су краља Александра и [краљицу Драгу](#). Војска је извела државни удар, и прогласила кнежевића Петра Карађорђевића за Краља Србије, што је својим избором потврдила Народна Скупштина [2. јуна](#). После 45 година Карађорђево потомство поново долази на чело српске државе, чиме почиње нови период у њеном развоју.

Од самог почетка своје владавине, краљ Петар I суочио се са озбиљним препрекама. Земља је била растрзана унуташњом политичком борбом, а Аустро-Угарска, испрва наклоњена новом српском краљу, постала је убрзо отворени непријатељ Србије, нарочито после кризе изазване анексијом [Босне и Херцеговине 1908.](#)

[Први балкански рат](#) против [Турске 1912.](#) и [Други](#) – против [Бугарске 1913.](#) – окончани су тријумфом српске војске под врховном командом Краља Петра I, и ослобађањем [Рашке области](#), [Косова](#), [Метохије](#) и [Македоније](#), и њиховим припајањем Србији.

Услед сталних и тешких напора у [Балканским ратовима](#), здравствено стање краља Петра I се погоршало, и он је [24. јуна 1914.](#) пренео краљевска овлашћења на престолонаследника Александра. Месец дана касније, Аустро-Угарска је објавила рат Србији, чиме је започео [Први светски рат](#). После величанствених победа на [Церу](#) и [Колубари](#) [1914.](#) након уласка Немачке и Бугарске у рат [1915.](#) српска војска била је принуђена на повлачење и напуштање земље. Албанска голгота оставила је великог трага на здравље остарелог краља. Он је ипак доживео да дочека коначну победу и ослобођење Србије, и стварање нове државе настале уједињењем [Срба](#), [Хрвата](#) и [Словенаца](#).

Умро је [16. августа 1921.](#) у [Београду](#), а сахрањен је у својој задужбини на [Опленцу](#). Због својих заслуга у Балканским ратовима и у Првом светском рату у српском народу остао је запамћен као краљ Петар Први Ослободилац.

ЗАТОЧНИЦИ МРИЈЕТ НАВИКНУТИ

- У спомен 300 бираних Васојевића и њиховог преласка преко Гиљеве у Србију

Годину 1861. Васојевићи су дочекали јачи него икада. Плеће је надрасло своје границе и почело да насељава околне српске земље, ослобађало од Турака. Свјеже, јако, од Бога дато, носећи у себи благородну крв Немањића, коначно уједињено здравом памећу и чврстом руком војводе Миљана Вукова, могло је да ради што му је мило. А мила му је била битка са Турцима, мила му је била и тек ослобођена Србија, мила и Црна Гора и Цетиње у коме столоваху српски кнезови. И као што све има своје вријеме тако ово и идуће десетљеће бијаше вријеме кад се преко Васојевића одлучивала судбина Црне Горе.

Бијаше то и вријеме Николе Петровића. Тек ступио на црногорски престо, наговорен ко зна од кога, послао је више од 270 Васојевића за Србију.

Мале чете Васојевића стално су прелазиле у Србију. Јунаци, хајдуци, лакци и бојације свикли шуми, ноћи и планини лако су прелазили у Србију али је сјенички Санџак био јака турска тврђава. Ни Србија му није могла ништа. Да није тако Васојевићи би били у Србији. Још од Косова и битке на Косову памте Васојевићи. Они су и настали на косовској трагедији. Деспотовина Стефана Лазаревића дочекала је 1809. године српске устанике на Лиму и примила Карађорђево барјаке. Били су то први барјаци које су Васојевићи добили али и, по свему судећи, праузрок ове авантуре која нема историјског или и једног логички заснованог разлога ни оправдања. Сви разлози који су касније навођени показали су се као обична лаж.

Дакле, те 1861. године у мају мјесецу код Бурђевих ступова окупили су се Васојевићи. Најбољи од најбољих, бирани од себе самих. Од оних су што не ишту ништа а дају све. „Заточници мријет навикнути“ сријећу се са историјом. Јесу ли знали да ће се једно вријеме по њима казивати? Шта је то што их на пут спрема? Јесу ли жељни погибије? Они, који од царства не зазиру, који се свеколике Турске не боје, чијој се вољи не покоравају?

Тада ни у Црну Гору није било лако доћи јер су Турци држали Медун, Зету,

Подгорицу и Спуж, а не прегазити Стару Србију, коју су давно заузели Турци а Аустрија мјеркала и чекала да је запосједне кад Турска ослаби да се уклони измедју Црне Горе и Србије и продужи даље на

Војвода Миљан Вуков Вешовић

исток.

И пошли су Васојевићи, причешћени у светој лаври, као оно некад косовски витезови. Чим су ушли на турску територију почеле су борбе и трајале све до уласка у Србију. Само зато што су били такви какви су били, скоро неокрњени, банули су у Србију. Кнез Михаило и сва Србија, немало изненађени појавом толиког броја наоружаних људи на својој територији, нијесу знали шта да раде. Аустрија и Турска протествовале су свом силом своје дипломатске службе и Србија је, и поред све своје наклоности Васојевићима и разумјевајући њихово пожртвовање и братско осећање истородног народа, морала да их умири и разоружа. Један мањи дио, не хтећи да се разоружа, вратио се под борбом и гинући у

Васојевиће. Већина је остала у Србији и касније се у мањим групама враћала кући, и нико није донио жалост на Србију и Србе јер су их свуда гдје су били смјештени примали као најродјеније. И једнима и другима династичке игре биле су стране и непознате и једино што их је покретало била је жеља да се читав српски род ослободи и уједини.

Васојевићи ће касније пролити још много крви и немјерљиво допринијети успостављању црногорске државе али никада неће чути из устију званичног Цетиња зашто је њихово племе требало да изгуби најбоље своје синове и за дуго времена буде обезглављено. Кнез Никола је на Цетињу учесницима овог похода подигао скроман споменик и на њему уписао имена само оних из групе која се прва вратила.

На њему су била уписана и имена двојице Мартиновића и једног Ивановића из Црне Горе које је Никола послао да прате Васојевиће.

Прошло је мало година и онај што је подигао споменик срушио га је.

Разлоге који су водили његову вољу зна само он. На нама је да нагађамо, али у "Васојевичком колу" Никола пјева:

Ој, Васова чиста крви
Слобода те скупо стаде
Од када ти Данилова рука
Први барјак даде

Неспорно је да су Васојевићи примили заставе од кнеза Данила али прве заставе и то 50 година прије Данилових биле су Карађорђеве. Знао је то Никола и још више колико је жив и јак култ Карађорђевих застава у Васојевићима, па се да лако закључити да је овиме хтио да поништи и тај култ и да његове заставе стигну у Србију. Можда се и бојао прејаких Васојевића? Ко зна?

Много је магловитог и неосвијетљеног у нашој историји, а и оног што је јасно и очигледно а запретано великим ријечима, нејасним циљевима, испуштено нашом немарношћу или неписменошћу и жељом да све буде велико и херојско, па смо затварали очи пред очигледном људском слабошћу, лажу и притворству.

Васојевиће историја није ничему научила (као ни многе друге) али је остала да се прича.

Миодраг Милошевић

Свечаност поводом девет и по деценија ослобођења Берана од Турака

СВЕТИОНИК СЛОБОДЕ И ПРКОСА

Дана 15. и 16. октобра 2007. године у Беранама је обиљежена 95-годишњица ослобођења од Турака. Том приликом, на скупу код споменика Рудешке битке, Горан Киковић, професор историје изнео је следеће:

“Последњих година турске владавине на Балкану положај хришћанских народа у саставу њихове државе био је све тежи. Четири слободне балканске државе—Србија, Црна Гора, Бугарска и Грчка, биле су заинтересоване за живот својих сународника у саставу Турске, па је током 1912. године између њих дошло до зближавања склапања савеза за борбу против Турака. То је имало одраз на став српског и црногорског живља који се налазио под турском влашћу.

У Горњем Полимљу долази до појачане активности хајдучких чета. Пuteви од Пештери, Рожаја и Пећи ка Беранама постали су несигурни за турске караване који су преносили робу. Народ је одбијао послушност и давање разних дажбина. Многи су прелазили црногорску границу и набављали оружје за последњи обрачун с Турцима. У оваквој ситуацији Турска је појачавала своје гарнизоне у пограничним рејонима, па и у Беранама, као и изамске посаде по селима и на граничним караулама. Истовремено, турске власи припремале су муслиманско становништво из Бихора и Рожаја и Шиптаре из Метохије да на сваки миг изврше напад на села у Беранској нахији.

Почетком августа 1912. године дошло је до побуне и оружаних сукоба са турским јединицама у Беранској нахији. Народ је тих дана извршио напад на турске карауле изнад Југовина, у Виницкој, на Навотини, Ржаној и другим мјестима, и том приликом ликвидирао низамске посаде, чиме је граница према Црној Гори била отворена. Ову акцију помагала је Црна Гора, те су у Трепчу дошли Јанко Вукотић, војвода Лакић Војводић и Радомир Вешовић ради договора са првацима из Беранске нахије о даљим акцијама. Беранске прваке предводио је Авро Цемовић.

Турске власти одмах су предузеле акцију за угушивање побуне. Њихове јединице су упале у оближња села (Д. Ржаницу, Пешца и Буче), правећи страховити терор над становништвом, вршећи пљачку имовине и паљевину кућа. Истовремено су муслимани из Бихора и Рожаја и Шиптари из Метохије и Ругове напали на катуне од Мокре до Турјака и на Полици. Уништавали су све што се могло уништити. Борбе су вођене два дана на подручју од Полице до Калудре. Непријатељске снаге су биле далеко моћније, те су устаници морали да се повуку на црногорску територију и на планине са лијеве стране Лима. Том приликом Турци су попалили много села (Бабино, Драгосаву, Горажде, Маште, Заграђе, Тмушиће, Будимљу, Пешца), онда школу и манастирске конаке а сам Манастир су опљачкали. Турци су појачали своје снаге јединицама двадесет прве низамске дивизије којом је командовао Цавид-паша. Ове јединице су наставиле са угушивањем побуне.

Због свега овога интервенисала је Црна Гора код турске владе, те је Цавид-паша добио инструкције да ради на смиривању ситуације и омогући повратак у села одбјеглом становништву.

Овај догађај познат је у народу као Беранска буна. Стање није дуго остало мирно, јер ће исте године доћи до војне интервенције

балканских држава против Турске у Балканском рату.

Балканске државе биле су 1912. године склопиле савез за рат против Турске. Овај савез значио је за становништво у неослобођеним крајевима позив у борбу за коначан обрачун са турском тиранијом. Многи народни прваци, који су због своје активности били присиљени да живе на територији Црне Горе, враћали су се у своја мјеста и предузимали иницијативу у организовању народа за борбу с Турцима. Црна Гора је почела отвореније да помаже народни покрет за ослобођење, дајући оружје и муницију. Из Беранске нахије ишле су бројне групе у Андријевицу, гдје им је црногорска команда давала пушке “московке”, добијене од Русије, муницију и другу опрему. Црногорска влада преко Лакића Војводића приступа у Беранској нахији организовању добровољачких батаљона. Том приликом формирано је шест батаљона. Њихови команданти су били: Поличког—Вукота Пантовћ, Будимског—Вуко Дабетић, Доњоржаничког—Симо Чукић, Бучичко-виницког—Мило Саичић, Луначког—Марјан Вуковић и Горњосељског—Томаш Пешић. Батаљони су носили црногорске ратне заставе. На дан објаве рата Турској ови батаљони су били на окупу и они су практично држали гарнизон у Беранама у опсади. Батаљони су одмах стављени под команду војводе Лакића Војводића који је преко Авра Цемовића спроводио сва нарађења на територији Беранске нахије.

Предсједник општине Берана Вука Голубовић на свечаној академији поводом обиљежавања 95-годишњице ослобођења Берана од Турака, 15. 10. 2007.

Још 1910. године на територији Црне Горе биле су формиране четири дивизије. Колашинска и Васојевићка бригада чиниле су Колашинску дивизију на чијем челу је био Јанко Вукотић. Командант Васојевићке бригаде био је Радомир Вешовић. У њеном саставу било је шест батаљона и то: Љеворечки, Краљски, Андријевички, Велички, Полимски и Требачко-шекуларски, као и једна брдска батерија са четири топа и коморски батаљон.

Црна Гора је отпочела војне операције против Турске 8. октобра 1912. године. Своје снаге била је подијелила на три одреда и то: Приморски и Зетски који су нападали Скадар, и Источни који је имао задатак да води борбу за ослобођење неослобођених крајева. Сви добровољачки батаљони из Беранске нахије ушли су у састав Источног одреда.

Источни одред налазио се тада у Колашину и имао је задатак да уз помоћ полимских устаника ослободи Пљевља, Бијело Поље, Беране, Плав и Гусиње. Овај одред је успјешно оперисао према Мојковцу и Бијелом Пољу. Да би спријечили продор Дурмиторске и Колашинске бригаде у Беране, Турци су појачали истурене положаје на Тиврану и Јајевицама.

Андријевичка бригада је за то вријеме чувала и затварала пролаз од Чакора, Плава и Гусиња, док су добровољачки батаљони из Беранске нахије држали у блокади Беране, како Турци не би могли изаћи из града.

Свечаност поводом девет и по деценија ослобођења Берана од Турака

СВЕТИОНИК СЛОБОДЕ И ПРКОСА

Панорама Берана

Источни одред је ослободио Мојковац и Бијело Поље. После ослобођења ових мјеста командант Одрета је одлучио да са једним дијелом својих снага крене уз Лим, како би са добровољачким батаљонима ослободио Беране. Прије него што су ове јединице стигле до Берана добровољачки батаљони покушали су да освоје утврђена мјеста Тивран и Јејевице, али безуспјешно. Беранским Турцима тада је стила помоћ од Рожаја и Ругове. То појачање од три хиљаде Шиптара било је далеко бројније од снага Поличког и Будимског батаљона које су на овом терену пружале отпор. Турци су успјели да продру у Беране, при чему су успутно спалили Дапсиће. На Вукашиновића локви, гдје су 13. октобра вођене борбе против Турака, погинуло је 10 Дапсићана.

Тивран и Јејевице биле су главна турска утврђења, Тамо се налазило пет батаљона турске војске са четири топа, док је на Јасиковцу било 12 топова. Укупне турске снаге у Бернама износиле су, према подацима Митра Ђуришића, око 6 хиљада војника.

Дјелови Источног одреда стигли су у непосредну близину Тиврана и Јејевице 15. октобра. После једночасовне борбе ова утврђења су освојена и турске снаге су се повукле према Јасиковцу. Истог дана увече грађани Берна су тражили од турске команде да преда град. Командант је одбио предају. Међутим, видјевши да је свака даља борба узалудна, Турци су ноћу између 15. и 16. октобра почели да бјеже из града, преко Дапсића и Заграђа, пут Рожаја. Устанички батаљони с десне стране Лима нападали су Турке и успјели да један дио њихових снага заробе. Том приликом је заплијењено много ратног материјала. Ипак, већи дио турских снага успио је да се извуче према Рожајама. Артиљеријско утврђење на Јасиковцу било је освојено 16. октобра чиме је ослобођено и Берна. У ослобођени град дошао је командант Јанко Вукотић.

Док је Источни одред водио борбу за ослобођење Бијелог Поља и Берна, Андријевичка бригада је посјела истурене плочаје према Пећи, Плаву и Гусињу. Овој бригади је пошло за руком да заузме утврђене висове: Гребен, Виситор и Мокру чиме су створени врло повољни услови за даље борбе на овом сектору. Пораз Турака у Бернама, на Виситору, Гребену и Мокрој указивао је да су снаге Источног одреда и полимских устаника велике. Турцима су биле јасне намјере црногорске војске, па су вршили даље концентрације својих јединица за одбрану Плава, Гусиња и Метохије.

Одмах после ослобођења Берна, командант Источног одреда упутио је као појачање Васојевићкој бригади Горњосељки и Бучичковинички батаљон ка Мокрој, а након два дана Горњоморачки и Планинско-пивски батаљон према Плаву.

На предлог команданта Источног одреда, од добровољачких батаљона, формирана је 18. октобра Беранска бригада која је имала око 3.200 бораца. За команданта бригаде постављен је Авро Цемовић, којему је истовремено додијељен чин бригадира.

Источни одред је затим предузео операције према Метохији. Јединице су наступале на три правца. Покрет јединица отпочео је 18. октобра увече. Правцем Берна—Рожаје—Пећ наступала је Беранска бригада, чије су јединице 26. октобра ослободиле Рожаје, а 28. октобра имале борбу на Штедину гдје су имале бројне жртве. Код Штедина је у састав бригаде дошао Горњосељски батаљон. Правцем Берна—Мокра—Ругово—Пећ наступала је главнина Источног одреда, на којем су правцу прије тога, 16. октобра, Велички и Требачко-шекуларски батаљон са жестоким борбама у том рејону освојили утврђене турске карауле. Јединице Васојевићке бригаде наступале су правцем Андријевица—Плав—Богићевица—Дечани. Уз жестоке борбе они су 19. октобра ослободили Плав, а 20. октобра Гусиње.

У даљем наступању ове јединице ослободиле су 30. октобра Пећ, 22. новембра Дечане и 5. новембра Ђаковицу заједно са српским јединицама.

У новембру су Дурмиторска и Колашинска бригада преко Албаније пошле ка Скадру у састав Зетског одреда, а почетом јануара 1913. године и Васојевићка (андријевичка) бригада. Ова Бригада учествовала је у борбама у сектору Бардањолта све до ослобођења Скадра 24. априла 1913. године.

У Балканском рату са подручја Васојевића погинуло је 11 официра и 401 подофицира и војника, док је рањено око 1.080. бораца.

ВАСОЈЕВИЋКО КОЛО

Никола Први Петровић Његош

Сва су зеља више-мање
при струцима од купуса
или штетна, или крива,
ил' предуга, или куса;

Васов траг је једрог здравља,
лијевијех црта лица;
он је стожер Рашкој земљи
и китна јој перјаница.

Хеј, Васова крви чиста,
слобода те скупо стаде,
од када ти Данилова
рука први барјак даде!

Али твоје просте жртве
када си се прославила
и кад в'јенац неумрли
на Кому ти плете вила!

Ах, какве си дивотнике
изгубила на Будимље;
колико си витезова
сахранила на Полимље!

А колико и колико
Руговаца и Плављана,
и лакијех Малисора
и хајдука Гусињана

убиле су пушке твоје
наоколо око тебе! –
Десет пута, чиста крви,
ти освети сама себе!

Била си се на све стране
гдје је преша књазу била;
Невесиње и до Вучји,
и Пиву си натопила!

Од Ријеке Црнојево
до Биора и Јавора:
стизала си чак до Скадра
и обала плавог мора.

Миљанов ће мегдан остат'
и Мехмеда Али-паше
да се прича у далеке
нараштаје млађе наше.

На Буковој Пољани ће
војводина луча сјати,
док бојеви не прекину,
док с јунаком јунак рати ...

Хиљаду би витезова
број досега' покојника,
погинулих по држави
и око ње убојника.

Све унука старог Васе,
прегаоца огња жива,
достојнијех да уз гусле
име им се помењива.

Крви, крви, дивна крви,
ти нијеси исцрпљена;
тебе и још доста има,
ти си бујна и ватрена!

Као сузе рујне зоре,
што капају на цвијеће,
свијежа си – па се спремај
још претрпјет' жртве веће.

На путу си од похода,
искушења чекају те;
до Јавора и Вардара
заробљени вапају те;

да ћеш тамо барјактарит',
Данилу си ријеч дала –
а до сад си испунила,
што си коме обећала!

(Цјелокупна дјела Николе Првог
Петровића Његоша,
књига прва: Пјесме, Цетиње,
1969, 305-307)

Карта Васојевића

Поводом дана Андријевице, председник Веселин Бакић поручио

ПРЕЦИ СУ НАС ОБАВЕЗАЛИ

- Андријевица је била прво ослобођено мјесто у окупираној Европи

Веселин Бакић,

на Црвеним Прлима. Патизански одреди у раним сатима напали су окупатора, њима се одмах и масовно прикључио народ.

Надојени слободарским духом и патриотизмом, народ и устаници до подне ослободише Андријевицу. Деси се још једна славна пobjеда и оста записано да је то било прво ослобођено мјесто у Европи притиснутој окупаторском чизмом.

Наши нам преци оставише још један датум за понос и памћење, а нама и будућим генерацијама остаде обавеза да га памтимо и славимо без икаквих идеолошких подјела, као датум који је искључиво везан за масовни народни устанак.

Народ овог краја је платио цијену слободе. Погинуло је 680 бораца, док је жртва фашизма било 985. Шесторица најхрабријих бораца китили су се орденима народних хероја.

Ликвидација једног броја предузећа, спори нетранспарентни и лоше окончани процеси приватизације, непоштовање принципа и друго, лоше се одразило на највећи дио привредних субјеката.

Овоме треба додати чињеницу да је код нас тек у повоју развој приватног сектора и предузетништва, да се довољно не користе

У историји свог народа и краја постоје године које имају значај историјских епоха и прекретница, а постоје и дани и тренуци који представљају судбинска размеђа и којих се увијек радо сјећамо, често им се враћамо и славимо их. Једна од таквих година је 1941. година, а један од таквих тренутака и дана је 17. јул. Претходних дана запаљена искра устанка у појединим крајевима Црне Горе тога јутра букнула је у пламен

и

Овдје су 17. јула 1941. године пукле прве устаничке пушке против италијанског окупатора у Андријевичком срезу

Прије свега новоотворено туристичко насеље “Еко-катун” Штавна у потпуности је оправдало улагање и наше очекивање. За ово кратко вријеме насеље је посјетио велики број гостију, а и за ову туристичку сезону постоји велико интересовање за коришћење његових капацитета. Наша општина заједно са општинама Беране, Бијело Поље, Мојковац и Колашин активно је укључена у реализацију регионалних програма развоја туризма за Бјеласицу и Комове који се одвија у оквиру сарадње Аустријско-Црногорског партнерства.

Одабрали смо присојеачки катун на Лиси који ће бити ревитализован. Циљ овог пројекта је побољшање туристичке понуде, побољшање услова живота и људи који љети бораве на катунима, као и стимулисање локалног становништва за бављење овом врстом привређивања, наравно уз очување традиционалне архитектуре и начина живота у катунима. Изградили смо пут од Трешњевика поред Великог крша преко Пеова до Коњуха и Коштунића у дужини од 13 километара, пут од Грачанице до катуна на Сјекирици у дужини од 5 км моста на градишњичкој ријеци, реконструисали пут до Штавне...

Прије мјесец дана у мјесној заједници Слатини свечано смо отворили вишенаменски дом који је грађен из средстава буџета Општине, донација и самодоприносом грађана. У завршној фази изградње су објекти у мјесним заједницама Ријека Марсенића и Коњухе. У овом периоду реконструисана је и црква Светог Вазнесења Господњег у Коњусима, а у току су радови на изградњи нове цркве Светог Саве у Цецуне.

Кроз програм санације остале путне мреже за шта су средства обезбијеђена у буџету Општине до краја љета извршићемо и поправку осталих путева који нијесу у категорији локалних. Недавно смо реконструисали мост преко Лима грађанима мјесних заједница Ријека Марсенића, Навотина и Шекулар.

У области водопривреде при крају су радови на изградњи нових водовода у Грчаици и Коњусима и на реконструкцији Божићког водовода.

Посебно апелујемо на државне органе да у наредном периоду учине све на смањењу диспропорција у регионалном развоју и спријече даље заостајање Сјевера у односу на друге регионе. То могу учинити само убрзавањем активности на неколико значајних

Ски центар на Комовима

Најзначајнији пројекат је наставак радова на изградњи планинског дома на Кривом Долу капацитета 30 лежајева. Завршетак се очекује крајем августа, а накнадно су одобрена средства за систем гријања набавку опреме и изградњу потребне инфраструктуре. У туристичком насељу “Еко-Катун” изградићемо мањи ски лифт, стазу за нордијске дисциплине, стазе за планирање бициклизма, набављен је дио опреме за пјешачење у зимским условима, моторне санке, изградићемо спортске терене.

привредни ресурси.

Све је ово утицало, те је велики број грађана остао, за релативно кратко вријеме, без посла.

Мало наде за оптимизам враћа обнављање производње у бившим погонима Теровента од стране власника “Монтенегро-монтаже”, дјелимично обнављање производње у бившем “Андримеру” инајава поновног активирања хотела “Комови”.

У свим пројекцијама

будућег развоја, определијели смо се да највише пажње посветимо развоју туризма и постицању развоја пољопривреде.

пројеката као што су изградња ауто пута Београд—Јужни Јадран који треба да прође кроз наше крајеве, активирање аеродрома у Беранама, заштиту Лима и интензивирање привредних активности у правцу коришћења ресурса са ових простора. Тиме ће се промијенити слика ових крајева, спријечити даља негативна миграциона кретања и створити нове развојне перспективе, истакао је на крају Веселин Бакић.

Спомен дом Михаила Лалића

На иницијативу грађана мјесне заједнице Треча, у току су активности на изградњи “Спомен куће” великану наше књижевности Михаилу Лалићу, од средстава која су одобрена из буџета Општине претходних дана је откупљено земљиште и објекат за ове потребе. Предстоји израда пројекта адаптације и реконструкције и послови до коначног привођења намјени Средње мјешовите школе.

Оцјењујући ефекте рада у претходних годину дана, Вука Голубовић предсједник Општине Беране истакао

ВРАЋАМО СЕ НА МЈЕСТО КОЈЕ БЕРАНЕ ЗАСЛУЖУЈЕ

Вука Голубовић, предсједник Општине Беране

- У претходних годину дана урадили смо све како би се створиле претпоставке за убрзан развој наше општине. Изградили смо нове инфраструктурне садржаје, реконструисали дио нарушених објеката, у потпуности отворили општину за потенцијалне инвеститоре дајући им све погодности које су у надлежности Општине како би уложили свој капитал у привредне пројекте и радили на даљем унапређењу спорта, културе и образовања у нашој општини, каже предсједник беранске општине, Вука Голубовић, оцјењујући рад нове

локалне управе у претходних годину дана.

Подсјећајући да је 25. септембра прошле године, када је преузео дужност првог човјека Берана, затекао дуг Буџета општине од 2.100.000 €, док је финансијски минус са дуговима јавних установа и предузећа износио 3.000.000 €, Голубовић је казао да је први задатак нове власти био да се покуша растеретити буџетски дефицит.

-У претходних годину дана, поред редовне исплате према запосленим у органима локалне управе и предузећима и установама која се финансирају из буџета, измирили смо пет наслијеђених дужних личних доходака, као и урађене а неисплаћене обавезе по основу инвестиција у ранијем периоду. Само по том основу раздужили смо Буџет за око 800.000 €, истакао је Голубовић.

Према његовим наводима, нова локална власт је од првог дана знала да извлачење из економске и друге кризе нема без нових развојних, капиталних инвестиционих активности, за које је неопходно припремити пројектну документацију, као предуслов реализације истих.

- Првих пола године смо били усредсређени управо на тај дио активности, а реализација пројеката које смо осмислили и за које смо се одлучили да радимо током ове године почела је да се остварује крајем другог квартала ове године. Као плод таквог рада, Беране је данас богатије за 40-десетак км новог асфалта, два ново изграђена водовода и настављених радова на неколико других водовода. Градска расвјета је већ проширена у дужини од 3 км., а изводе се радови на проширењу још 3 км. расвјете. Изграђено је 5 мостова на сеоском подручју, рађено на обалоутврдама ријека, асфалтирању и потпуној реконструкцији градских улица. Једноставно, уложили смо максимум напора како би Беране помјерили са мјеста на којем се налазило и, сада је потпуно евидентно, то смо и успјели, што нам признају грађани, сусједне општине и државни органи Црне Горе, нагласио је Голубовић.

Истичући да локална власт има мале ингеренције из области привредних активности, Голубовић је приказао да је Општина, у границама дозвољеног и могућег, радила и по том питању, а да се први резултати таквог рада већ осјећају.

- Захваљујући нашем посредовању између Предузећа "Интеграл" и мјештана Доње Ржанице, отворена је асфалтна база у којој је запослено 50 радника. У претходних годину дана, десиле су се и три приватизације, и то: Рудника мрког угља, Хотела "Локве" и Фабрике коже "Полимка". Сва три колектива су приватизовали инопартнери. Нови власник Рудника је фирма "Балкан енерџи" из Грчке која ће, према најавама, запослити 100 радника, а најавила је инвестициона улагања од 20.000.000 еура. Хотел "Локве" је приватизовао руски партнер, расписан је већ оглас за пријем 41 радника, док је покретање производње у "Полимки", коју је приватизовала словеначка Холдинг-компанија "Корошки", најнеизвјесније. Очекивали смо да ће производња у том колективу, гдје ће бити запослено близу 70 радника, бити већ покренута, што се из нама непознатих разлога још ниједесило. Према подацима добијеним из Фонда за развој, који је и водио приватизацију "Полимке", у децембру ће бити урађен ремонт Фабрике, након чега ће бити обновљена производња. У свим процесима приватизације смо учествовали, као посредници између Владе, предузећа, Савјета за приватизацију и инвеститора, а у процесу приватизације "Полимке" смо се одрекли и потраживања у корист радника, како би тај колектив најзад био приватизован и како би обновио производњу, нагласио је Голубовић.

Он је казао да је потпуна отвореност локалне управе за потенцијалне инвеститоре, погодности које Општина пружа приликом отварања нових привредних субјеката у Беранама већ резултирало заинтересованошћу људи из Берана који живе и раде у Србији, Босни и Херцеговини, Словенији и западних земљама Европе да се распитују о могућностима улагања у развојне пројекте Берана.

Голубовић наводи и да је у Беранама, као привредном и културном центру сјевера Црне Горе, рађено и на даљој афирмацији Општине из поменутих области. Са задовољством наглашава да је у претходних годину дана уложен максимум напора како би културни садржаји били обогаћени.

- Манифестација "Беранско културно љето" ове године је квантитетом била садржајнија и трајала је дуже, а квалитеом боља него неке из претходног периода. Поред ње, реализован је велики број књижевних вечери, изложби слика, позоришних представа, а изнашли смо могућности да у сарадњи са Центром за културу изфинансирамо и сопствену позоришну представу, коју су реализовали глумци аматери. Покренули смо обнављање часописа "Токови", који ће излазити два пута годишње, тако да се и на том плану можемо похвалити одређеним позитивним помацима, казао је Голубовић.

Предсједник беранске Општине је подсјетио и да се, осим Рукометног клуба "Беране", сви спортски колективи у потпуности или дјелимично финансирају из Буџета Општине. Поред тога, како наводи, свим спортистима у граду стоје бесплатно на коришћење спортски полигони, фудбалски терени и Хала спортова, чије одржавање, као и запослене раднике у Спортском центру финансира локална управа.

- Колико год да је финансијско оптерећење за Општину издвајање средстава за спорт и културу, тврдим да је скупља једна наркоманска ноћ младих људи него то што улажемо да би их помјерили са улице. То је гесло којег смо се досад држали и које ће и даље доминирати када су ти сегменти живота у питању у нашем граду истиче Голубовић.

Како је навео Голубовић, даљи развој образовања у Беранама је један од стратешких циљева Општине. Поред чувене беранске Гимназије и отворених Високемедицинске школе и Учитељског факултета, Беране је ове године добило и трећу универзитетску јединицу – Одсјек приммијењеног рачунарства.

Нећемо стати на отварању ове три јединице, већ за наредну годину планирамо отварање још једног факултета. Како би услови за студенте у Беранама били што бољи и чиме би их приближили знатно познатијим центрима, наредне године ће започети радови на изградњи Универзитетског центра у Беранама, који ће имати све неопходне садржаје које захтијева студентски рад и живот. Тај пројекат је већ уврштен у капитални буџет државе Црне Горе- истакао је предсједник општине Беране.

Оцјењујући да развоја Берана па и читавог сјевера Црне Горе нема без реализације капиталних инвестиција и пројеката, Голубовић је истакао да ће изградња ауто-пута од Бара до границе са Србијом бити окосница будућег замајца развоја читавог региона. Поред тога, као капиталну ствар за читав регион истиче и поновно активирање беранског Аеродрома.

- Дефинитивно се зна да држава улази у изградњу ауто-пута према сјеверу и даље према граници са Србијом. Такође, коначно је утврђена и траса којом ће пролазити, а што је најбитније пролазиће кроз територију наше општине, чиме ће Беране у потпуности бити отворено и "приближити се" центру и југу Црне Горе, као и великим центрима у Србији. Што се тиче Аеродрома и његовог и његовог поновног активирања, морам да кажем да су за такав пројекат своју заинтересованост показале три партнера из: Македоније, Чешке и Њемачке. Активирање аеродрома је један од приоритета наше општине, као и свих општина сјевера Црне Горе, које нам дају пуну подршку и заједно са нама раде на његовом поновном активирању. Он представља један од ресурса читавог региона и надам се да ћемо његову валоризацију убрзо видјети, нагласио је Голубовић.

Према ријечима предсједника општине Беране локална власт је свјесна да са њом ништа не почиње, нити ће се са њом било шта завршити. Пројекти који су реализовани и који ће се тек реализовати, сматра Голубовић, наставак су оног што су претходне власти добро урадиле, а користе као спона и путоказ онима који ће у наредном периоду водити беранску општину. Основни предуслов за то је заустављање исељавања становништва из тог града и потпуна валоризација свих ресурса којима Беране располаже. Тим циљевима је посвећена ова власт. Реализованим пројектима стварамо предпоставке да они буду реализовани у што краћем року. Мислим да се Беране налази на правом путу да до поменутих циљева и дођемо и врати се на мјесто које је некада заузимало у Црној Гори, а то је да поново буде трећа општина у Црној Гори. Тек тада, сви грађани Берана моћи ће да кажу да су задовољни, а том циљу, стварању услова да достигнемо мјесто које и заслужујемо, сам посветио и мандат предсједника наше Општине, закључио је Голубовић.

Још један светски успех проф. Др Божине Радевића,
националног координатора Србије за трансплантацију органа и почасног члана Удружења Васојевића

МАЛИШАНУ ПОНОВО ДАРОВАО ЖИВОТ

- Како је Радевићев мултидисциплинарни тим од 20 лекара добио готово изгубљену битку—Прву трансплантацију на Универзитетској дечјој клиници чувени хирург обавио пресађујући део режња јетре са оца на сина

Још један велики успех наше медицине везан је за име чувеног хирурга др Божине Радевића који је ових дана предводећи двадесеточлани тим лекара извршио још једно успешно пресађивање јетре - са оца на десетогодишњег дечака, спасивши му тако живот. Ово прво пресађивање јетре н Универзитетској дечјој клиници у Београду трајало је пуних дванаест и по сати. Дечак и његов отац се осећају добро и већ су отпуштени својој кући.

Прича која је у једном

је у таквом стању било најважније успоставити праву дијагнозу. Хронично метаболичко обољење и цироза јетре било је такво, истиче Радевић, да се могла очекивати сигурна смрт.

Двадесеточлани тим са готово свих београдских клиника, који је имао искуства у трансплантацијама, показао је велико знање и ентузијазам и стање дечака је стабилизовано и доведено дотле да поднесе трансплантацију. Драма је трајала и око даваоца

који се брзо регенерише а анатомија јој је таква да сваки део има што и цео орган. Од оца је узет леви режањ и већ за неколико недеља јетра ће бити код њега као и пре интервенције. Међутим, наглашава овај велики хирург, ништа не може заменити кадаверичну интервенцију (са даваоца у стању мождане смрти) пошто се од такве јетре могу спасити два живота.

Са живог даваоца довољно је да постоји подударност крвних група, али и величина јетре, пошто

Професор др Божина Радевић са двадесеточланим тимом доктора са београдских клиника

тренутку изгледала да ће имати трагичан крај завршила се захваљујући професору Радевићу, са срећним завршетком. Доктор Радевић прича: Дете је у Тиршову стигло у изузетно тешком стању а болест је како су нам рекли родитељи наступила из пуног здравља. Код дечака су у ствари биле поремећене функције јетре али и свих других органа, па

Врх светске хирургије

Оваква трансплантација јетре у свету кошта 150.000 евра, а пресађивање са живог даваоца, узимањем режња јетре је још скупља и стаје 180.000 евра. Подухват професора Радевића је врх трансплантационе хирургије у свету, каже проф. Др Зоран Крстић, директор Универзитетске дечје клинике у Београду.

органа. Оцу дечака је било посебно тешко јер је требао одлучити да поклони пола своје јетре једном сину а има још двоје деце и супругу која не ради. Професор Радевић објашњава да је и код оца извршена веома сложена и компликована операција, тако да се избегне његова инвалидност, па чак и смрт. На сву срећу, јетра је орган

се не сме пресадити ни мањи, ни већи део од оног који је

Једини

У нашој земљи је до сада извршено 20 пресађивања јетре, од тога четири ткива добијено је са живих давалаца. Све трансплантације извршио је професор Радевић.

потребан. Ако је јетра здрава она се код даваоца успешно обнавља, а код дечака ће

пресађени графт-део нормално расти. Ово се данас у свету ради много ређе, готово искључиво у трансплантацији јетре код деце и то у земљама где из верских или неких других разлога не постоји развијен програм трансплантације. Последњи велики хируршки подухват на Универзитетској клиници у Београду, по речима професора Радевића, истински великог хуманисте, светски познатог хирурга и стручњака, представља још један доказ да се у Београду могу успешно радити операције јетре. Имамо врсне стручњаке за дијагностику, добру опрему, знамо процедуру, још само да подигнемо свест наших грађана о важности завештања органа, јер је то за неке људе једина шанса да живе, пошто данас у Србији многи умиру на листама чекања за јетру или други орган, каже на крају професор Радевић.

Г.В.

Јубилеј '57 златне генерације Беранске гимназије

ПРОНИЈЕЛИ СЛАВУ ШИРОМ СВИЈЕТА

Из наше гимназије изњедрено је 19 академика, 120 доктора наука и на хиљаде стручњака свих профила—истакао директор Сретен Лутовац

На слици (с лева на десно): др Томислав Малишић, Борислав Лалић, Миомир—Мико Пајковић и проф. др Миодраг Зечевић

Гимназија у Беранама основана је Указом Владе Краљевине Црне Горе 1913. године.

Међутим, клица њеног зачетка датира од балканских ратова, од оног дана када је нестало туђинске власти и када се Црна Гора територијално обогатила. Ослобођени живаљ је, поред основних, за живот неопходних услова, тражио нови дух времена и цивилизације, нове форме просвијећености и културе. У Горњем Полимљу тада је постојало 11 основних школа које су успјешно обављале своју просвјетитељску мисију.

Министарство просвјете Краљевине Црне Горе формирало је комисију да испитују могућност за отварање гимназије у Пећи, Никшићу, Пљевљима и Беранама. Приједлог комисије овога краја наишао је на повољан став црногорске владе и краља Николе, који је 7. септембра 1913. донио одлуку о оснивању осморазредне гимназије у Пећи и нижеразредних гимназија у Никшићу, Пљевљима и Беранама.

Први уписани ђаци, њих 184, прошли су кроз строги пријемни испит, који су положила 132, а школска 1913/1914. година започела је са 144 ученика.

Први наставници гимназије били су Коста Костић, управитељ школе, Иво Ипшић који је дошао из

Задарске гимназије, а затим Михо Доманчић и свештеник Прокопије Вековић, први предавач из беранског краја.

Из године у годину број ученика се повећавао, као и број одјељења, а настава се изводила у веома тешким условима и неадекватним просторијама. У Гимназији су се школовали ученици не само из Берана него и из сусједних општина: Андријевице, Плава, Рожаја, Бијелог Поља, Колашина.

Послије Првог свјетског рата Нижој гимназији у Беранама дат је степен више, потпуне гимназије, из које је већ школске 1920/21. изашла генерација од 46 матураната.

Школске просторије у којима је Гимназија почела рад биле су наслијеђене од Турака. То су биле двије мале зграде које су могле да послуже само као привремени смјештај али, нажалост, оне су остале у употреби и послије Првог свјетског рата.

Од 1921. године настава је извођена у једној новоизграђеној бараци и двијема зградама из турског периода у веома скромним условима. 1933/34. године наступа нови период у животу школе. Наиме, дотадашња Реална гимназија прераста у државну, потпуну, а изградња нове зграде у чијем се дограђеном здању настава изводи и данас, приводи се крају.

Школска 1934/35. година је прва година рада у новој згради. Имала је 20 учионица, зборницу и просторије за кабинете. Временом је школа обogaћена новим кабинетима, научним збиркама, библиотеком и школском амбулантом.

Са задовољством истичемо да је наша школа дала 19 академика, 120 доктора наука и на хиљаде стручњака свих профила који достојно репрезентују наш крај.

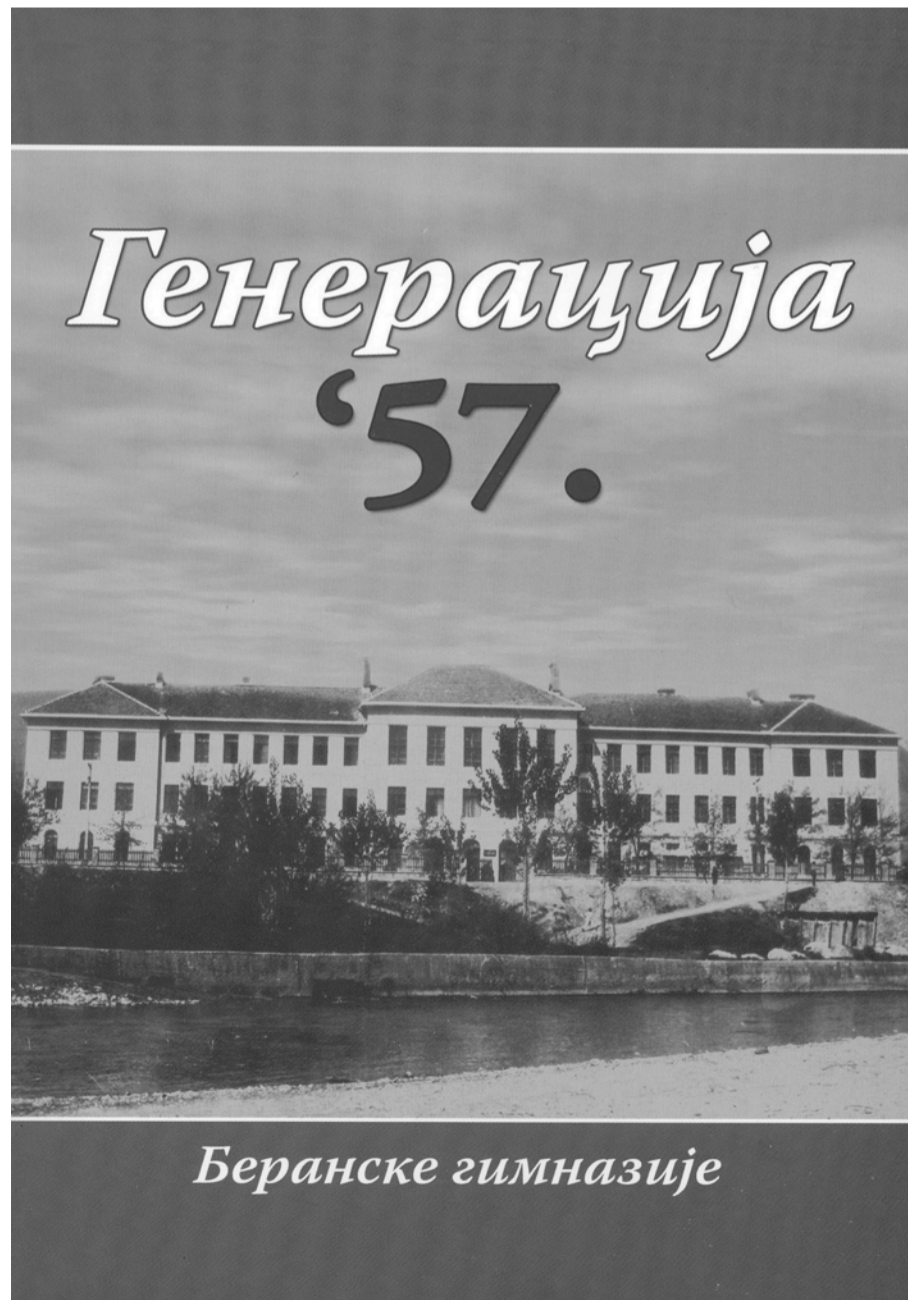
Два највећа признања која су Гимназији у Беранама додијељена јесу Републичка нагада "ОКТОИХ" - 1918. године и Општинска награда "21. ЈУЛ" - 1978. године.

До школске 2006/2007. године, у Гимназији су постојала два смјера: друштвено-језички и природно-математички смјер. Међутим, у оквиру реформе гиманзијског образовања, од ове школске године у Гимназији је почела примјена нових наставних планова и програма за општу гимназију.

У Гиманзији се данас школује 430 ученика распоређених у 19 одјељења.

На крају можемо рећи да се много тога одиграло под овим кровом, десетине хиљада ученика су одавде отишли у живот гдје је престајао сваки ђачки несташлук и младалачка неозбиљност.

И сви они који су овдје стицали свеобухватна и квалитетна знања, пронијели су славу Беранске гимназије, слободно могу рећи, широм свијета. Јер слава и значај ове школе нијесу изговорене ријечи хвале и године њеног постојања већ генерације интелектуалаца које су у скоро свим дјеловима земаљске кугле нашли своју животну оазу и показали шта знају и умију.

Беранске гимназије

Јубилеј '57 златне генерације Беранске гимназије

СОРБОНА У ДОЛИНИ ЛИМА*Генерација '57 Беранске гимназије*

Задовољство ми је да могу да напишем ових пар сентименталних и пријатељских ријечи поводом појаве монографије о нашој генерацији, у којој су, у четири одјељења, сједили моји школски другови и другарице.

Били смо генерација чије дјтињство и младост нису били ни мало лагодни, а још мање безбрижни. Било је то време које је притискало бреме рата и све оне мучне посљедице које је рат оставио за собом.

Расли смо и стасали поред манитог Лима, слушали његов бучни ток, бројали његове брзакe и дивили се његовим трикизно плавим вировима. Однели смо из тог краја божје дарове Лимске долине и рајске корене завичаја који се не заборављају и не кидају.

Зебли смо на леду и снијегу. Уз ватру из фуруне сушили мокру и прозеблу обућу и покисле књиге. Није нам било тешко. Све нам је то давало снагу и крила да издржимо и да идемо даље.

Ваљда нас је све то испуњавало племенитошћу, братском топлином и искреношћу на којој се стварало и одржавало до данашњих дана наше другарство. Тако смо и израсли у генерацију узорних људи, окренутих стваралаштву, знању и породици.

Тешко је наћи праву ријеч која би изразила наш животни пут, нашу снагу и љепоту нашег другарства. Живот и љепота моје генерације не могу се тако лако изразити у пар ријечи и на парчету папира.

Зато се и радујем да ћемо се опет наћи заједно, да ћемо се скупити ту, одакле смо кренули, мада нас је живот разбацао на разне стране свијета.

У гимназији из које смо кренули у свијет, имали смо дивну генерацију другова и другарица и праву елиту наших професора. Они, наши професори су на нашем примјеру, својим ентузијамом, знањем и држањем допринијели да беранска гимназија и овог пута изњедри тако велики број врских интелектуалаца и честитих људи.

Зато ваљда нашу гимназију и зову "Беранска Сорбона".

Славка Богавац Лончаревић

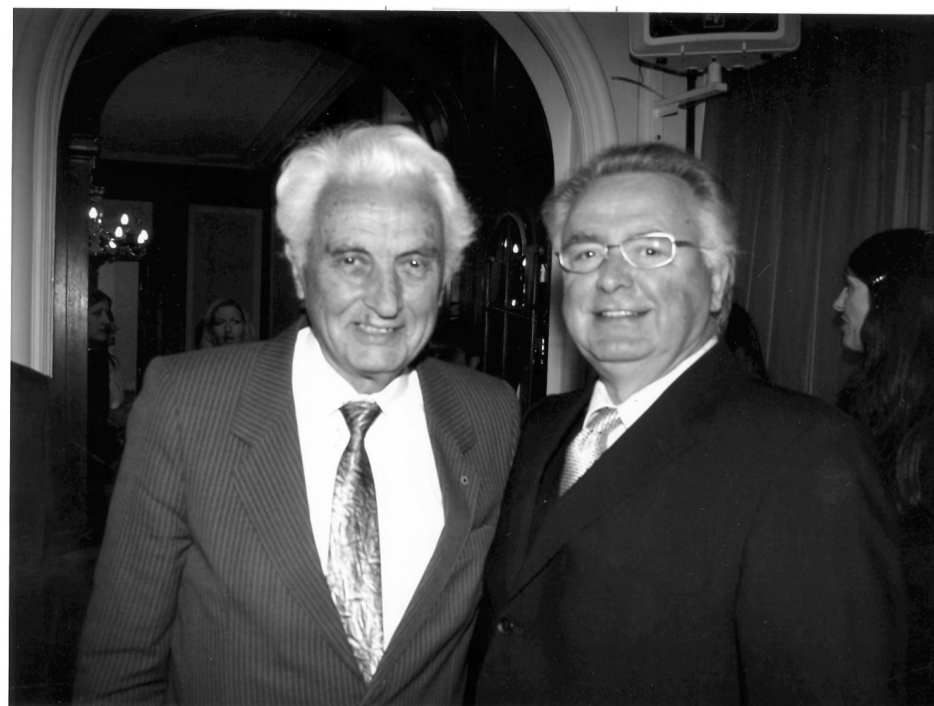

СВЕЧАНИ ПРИЈЕМ ПОВОДОМ СВЕТОГ АЛЕКСАНДРА НЕВСКОГ

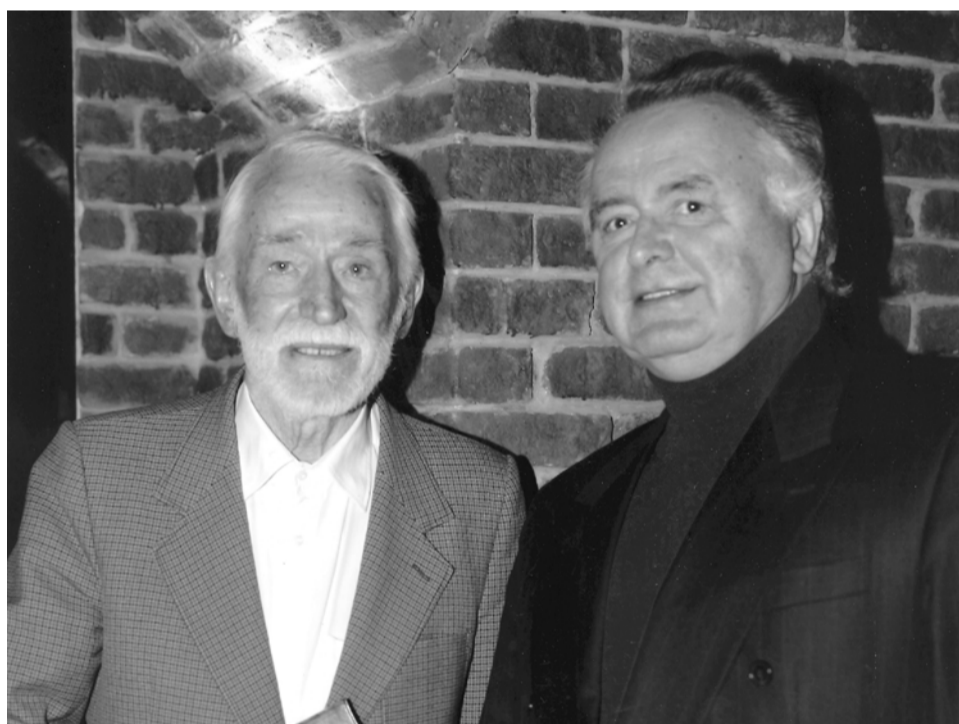
ПРИСЛАВА ВАСОЈЕВИЋА

Проф. др Милија Зечевих и православни епископ будимљанско-никшићки господин Јоаникије

Академик и академик Европске академије наука Бранислав Шошкић и академик проф. др Милија Зечевих, академик Европске академије наука Беч

Академик Владо Стругар и Милија Зечевих

Академик Миомир Дашић и Милија Зечевих

Проф. др Момир Булатовић и Милија Зечевих

Милија Зечевих, проф. др Војко Ђукић, супруга др Боројевића, проф. др Ненад Боројевић и Горчин Павловић

СВЕЧАНИ ПРИЈЕМ ПОВОДОМ СВЕТОГ АЛЕКСАНДРА НЕВСКОГ

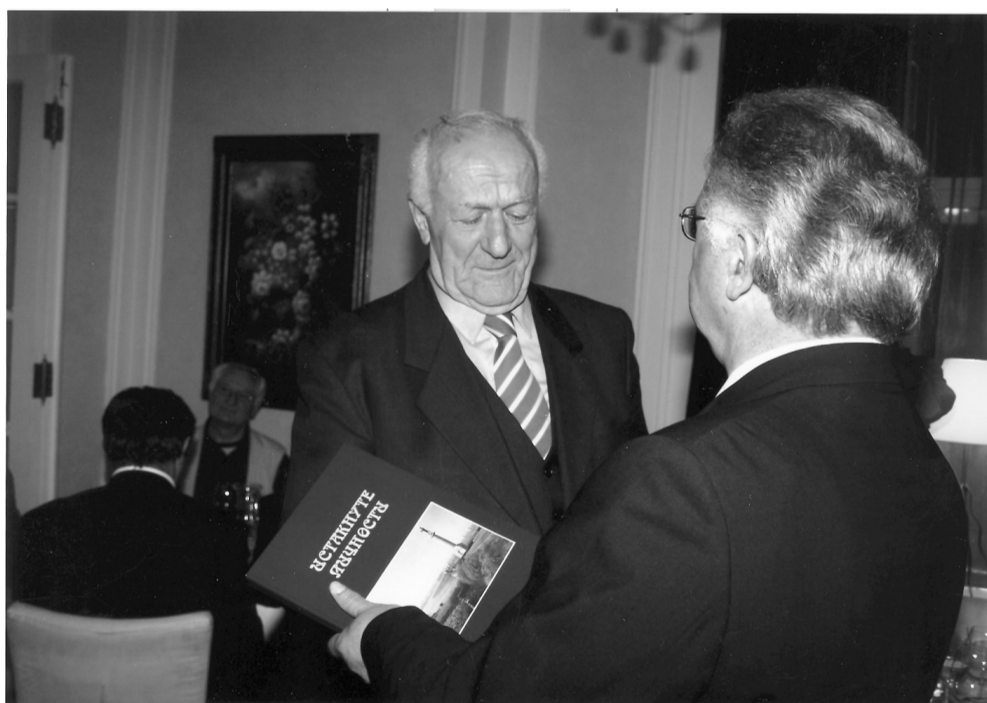
ПРИСЛАВА ВАСОЈЕВИЋА

Ђуро Бабовић и Милија Зечевић

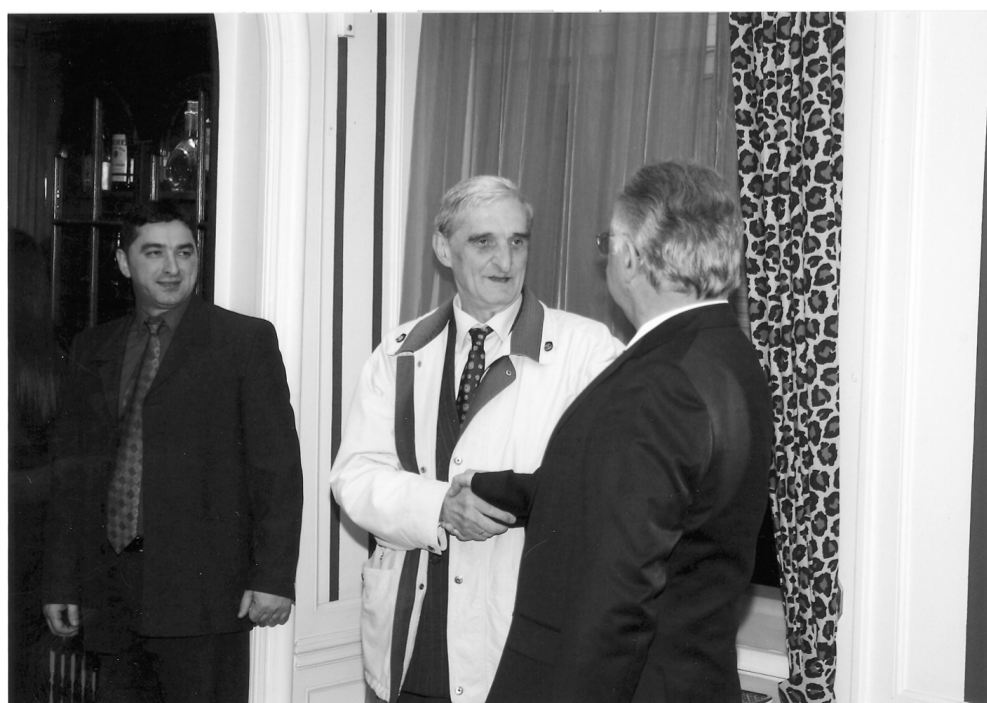
Проф. др Миодраг Зечевић и Милија Зечевић

Прим. др Томислав Малишић и Милија Зечевић

*Мр Марко Ницовић, Милија Зечевић, Вук Рашовић,
проф. др Мирослав Поповић и мр Вук Бојовић*

Вука Зечевић, Миљан Зечевић и Милија Зечевић

Проф. др Милија Зечевић и Вук Рашовић, светски првак у џудоу

СВЕЧАНИ ПРИЈЕМ ПОВОДОМ СВЕТОГ АЛЕКСАНДРА НЕВСКОГ

ПРИСЛАВА ВАСОЈЕВИЋА

Димитрије Томовић, генерал др Лука Кастратовић, Мијо Вешовић и Милија Зечевић

Зоран Жижић и Милија Зечевић

Милија Зечевић, почасни предсједник Удружења Васојевића поздравља присутне

Проф. др Мирослав Поповић, Милија Зечевић и Димитрије Томовић

Проф. др Мирослав Раичевић, проф. др Милија Зечевић и проф. др Милош Кастратовић

Бранислав Шошкић, Лука Кастратовић, Милија Зечевић и проф. др Димитрије Калезић

УДРУЖЕЊЕ ВАСОЈЕВИЋА ПОДРУЖНИЦА САВИНО СЕЛО

Шеснаеста годишња Скупштина Удружења Васојевића—подружнице у Савином Селу, одржаће се 17. 11. 2007. године са почетком у 12,00 часова.

Програм је уобичајен, и састоји се из два дијела:

- Радног
- Свечаног

Радни дио обухвата све активности рада подружнице у извјештајном периоду. Извјештај је сачињен у најкраћим цртама и садржи углавном најважније радове везане за Савино Село.

Истичемо да је протекла година била велико градилиште центра Васојевића у Војводини.

У селу је пресвучен регионални пут асфалтним застором на релацији Куцура—Савино Село.

Отворени су велики радови на градњи цркве “СВ. АРХАНГЕЛ МИХАИЛО” у Савином Селу.

Приводе се завршни радови на железничком мосту који се већ налази у функцији

У поодмаклим радовима је изградња модерне капеле на мјесном гробљу у селу.

Започети су радови на уређењу сеоског трга.

Комплетно је завршена гасификација села. Пресвучен је коловозни застор асфалтном масом у насељу око 3 км.

Урађена је атмосферска канализација у улици Петефи Шандор у дужини од око 670 м.

У току су радови на изградњи градске канализације. До сада је изграђено 4 км.

Урађена је адаптација терена за мале спортове који припада ОШ “Бранко Радичевић у Савином Селу.

Извршено је уређење парка у насељу Косанчић.

Сви радови су инвестирани из буџетских средстава и делом из средстава месног самодоприноса, а све у договору са потребама мјесне заједнице Савино Село гдје Васојевићи имају великог учешћа.

Подружница је настала у тешким временима и било је неопходно њено оснивање у оквиру Удружења Васојевића Београд. Прошла је кроз све тешкоће распада државе, транзицију али је чврсто остала вјерна свом програму и циљевима рада.

Увијек са максимумом све Српске државе у чврстој вези, узајамна помоћ и сарадња, одбрана, органска веза са матицом Васојевића и дијаспором, а све то у оквиру Удружења Васојевића из Београда. Удружење Васојевића и подружница су ванстраначко односно надстраначко удружење како то зна да рече почасни предсједник Милија Зечевић.

То не значи да није заинтересовано за државу, њено уређење и безбедност. Напротив то нам је један од основних циљева са активним учешћем за добро народа.

Приликом остваривања програмских задатака и вршења послова подружнице настају материјални трошкови, а како подружница нема редовних извора прихода нити се убира чланарина тако да сви трошкови се подмирују из донација.

У донацијама доминирају:

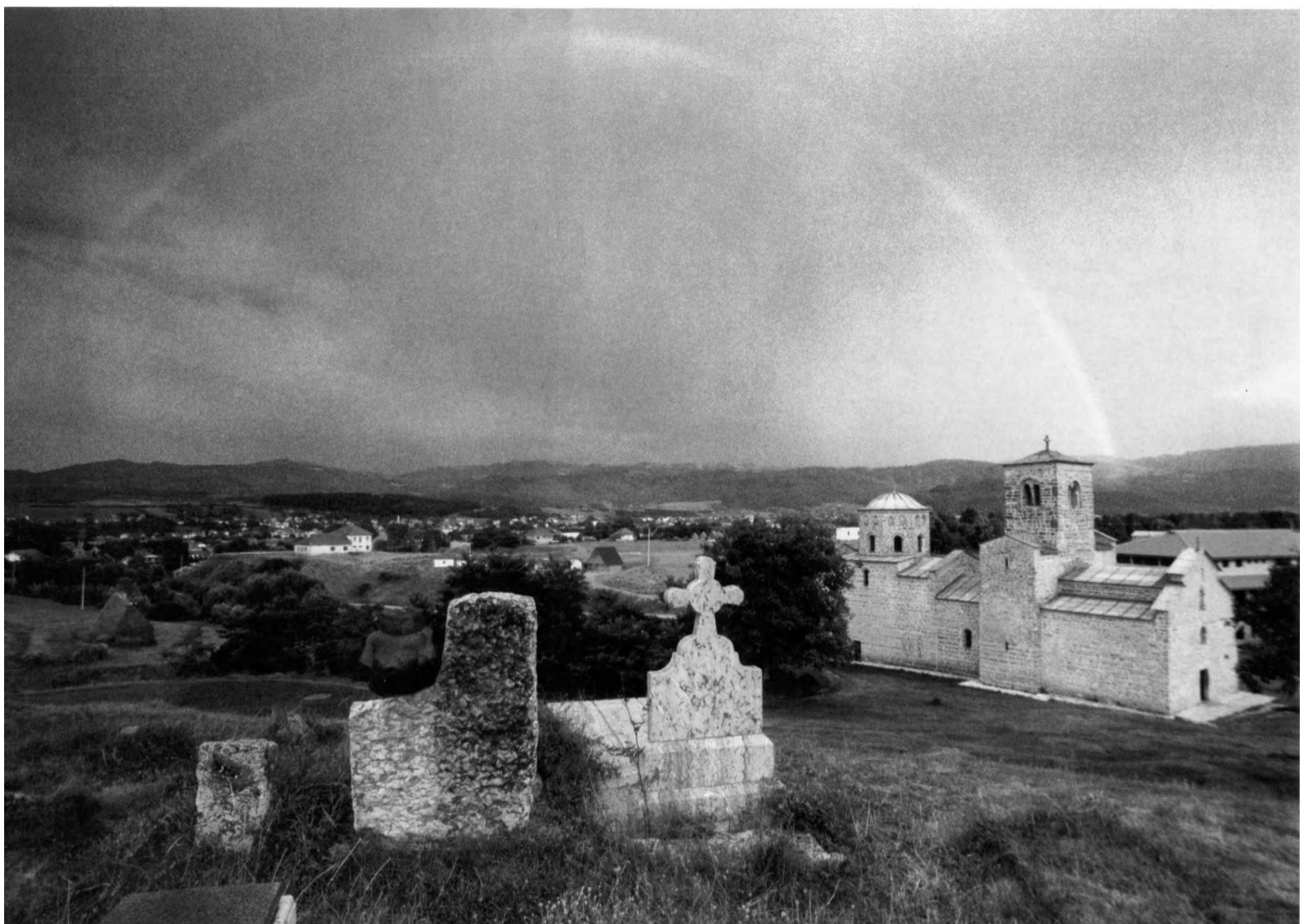
1. Европски универзитет Београд, власник и ректор проф. др Милија Зечевић
2. СО Врбас
3. Месна заједница Савино Село
4. Л.Д., Фазан, Савино Село
5. ОШ “Бранко Радичевић, С. Село
6. Јавна предузећа и предузетници

Са посебним задовољством позивамо све госте на славу.
Добро дошли!

*Чланови Председништва Удружења Васојевића—Подружница Савино Село
Марко Ђукић, Радојко Радивојевић, Вук Дедовић и Новак Зекић*

МАНАСТИР ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ

Манастир Ђурђеви Ступови

Оснивање Манастира

Локација манастира за ктитора била је од посебног значаја. У средњем вијеку Србија је и културно и економски била један од најразвијенијих држава у Европи, а жупа Будимље била је најразвијенија област средњовековне Србије.

Те моћне потенцијале Немањићи су зналачки и рационално користили. Не препуштајући ништа случају, у самом заснивању своје династије почетком дванаестог вијека они су, попут старе Византије, одмах с почетка своје владавине пришли подизању монументалних раскошних манастира и њихових метошких цркава широм своје ботаге кнежевине, касније краљевине, односно царевине.

О локацији манастира Ђурђеви Ступови Марко Цемовић пише:

“...царски синовац бира у чаробној долини Лима садање Беранске нахије где ће вечни сан боравити и изабрао је место с леве стране Лима, дивно и ретко место на “вратлу” бујне планинске реке понорнице и над силним кристално чистим студеним изворима поред вратла”.

Тако је, ту, на старој главној комуникацији с мора према Подунављу, Поморављу и Повардарју између два богата трга—Будимског на десној, и Брковског на лијевој обали Лима, на извору јаког врела “вратла” своју задужбину Ђурђеви Ступови 1213. године подигао господар жупе Будимља жупан Стефан Првослав (1174—1244), син Великог жупана Тихомира, и синовац Немањин. У тој његовој задужбини на десној страни наоса налази се и његов гроб, над којим стоји запис:

“Жупан Првослав, син великога жупана Тихомира, синовац светога Симеона Немање и ктитор места сего”.

Улога Манастира

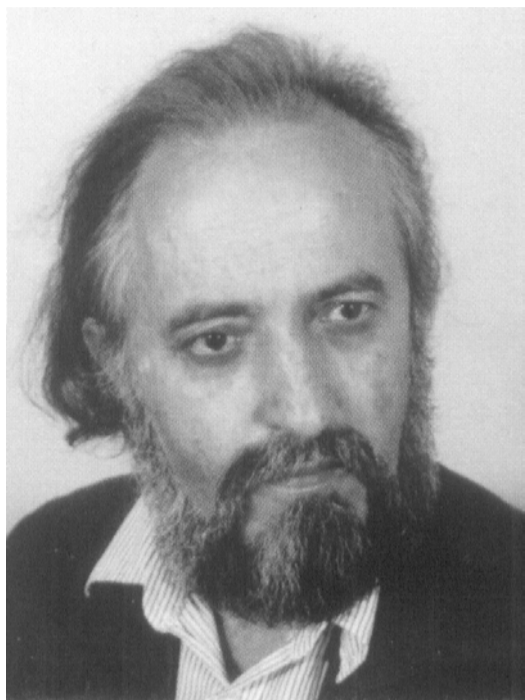
Велика је заслуга манастира Ђурђеви Ступови у очувању националне свијести, јединства српског народа и ширењу културе на овим просторима, толико велика да и сам писац *Историје Срба*, Константин Јиречек узвикује: “...Даље, уз реку (Лим) била је епископија Будимљанска код манастира Св. Ђорђа на Лиму (код Берана)...”

Ђурђеви Ступови са својим подручним метошким црквама: Грлицом и Урошевицом у Будимљи; Светом Јањон у Лубницама; Ђелијама у Калудри; Светим Гораздом (?) на Горажду; Светим Андријом на Андријевици; Васовом Црквом и црквом Светог Архангела Михаила у Лијевој Ријечи; Светог Томе на Брзави, Брезејевци код Плава; Руђице у Рожајима и других, у средњем вијеку су представљали изузетно важан центар духовности и културе средњовековне Србије на сликовима горњих токова Лима, Ибра и Таре.

Они су ту улогу могли играти и захваљујући сусједном манастиру Шудиково као познатом центру писмености са школама: Списатељском; преписивачком; сликарском и даскалском на челу са попом Страхињом Будимљанином, Јевстатијем Будимљанином, Похомијем такође Будимљанином и другима.

(извор: “Времекази”, јул 2007)

ИЗМЕЂУ НЕБА И ЗВИЈЕЗДА

СЈЕЋАЊЕ НА КЊИЖЕВНИКА И НОВИНАРА РАТКА ДЕЛЕТИЋА

Ратко Делетић

Ако те живот није препознао препознала те смрт, коју си наслутио, Ратко Делетићу, онако како је наслућују само велики. Да си видио више од вида потврдио си и овог 12. јула, на Петровдан, када си на планини Љубан, под ведрим небом, испод комских висина, промовисао књигу "Комови између неба и звијезда".

Просто те обавезао унутрашњи глас да раскопчаш тишину и завичајну топлину окалемиш снагом своје необичне поетске величине.

Све је тог дана било у знаку опроштаја од пријатеља, завичаја, пјесме... Занијемиио сам и послао своје слово и глас у шутњу послјије изговорених стихова, за које си добро знао шта значе, они су посвједочавали твоју борбу праведника:

*Јесил кадгод: Комом пролазио,
Кроз облаке, кроз јелике танке?
Је ли тебе закљичала мајка?
Да не трпиш силу и неправду,
и да јој се не уклањаш с пута.*

Нити љепше промоције, нити тужнијег опроштаја од завичаја и књиге нијеси могао да доживиш. Када си, тог истог дана, из торбе, у којој си носио само књиге, само топле ријечи, извадио и поклатио ми твоју последњу збирку стихова "Туга јабланова", знао сам да је завршен твој овоземаљски бој, низводно од туге и срца. У њој си смјестио последњу наду и увјерење да љепше смрти не можеш наћи него у пјесми, онако како то и јабланови раде. Предубока је твоја туга, твоје стопе исказане у овој књизи, да би их човјек могао видјети и осјетити до краја. Предсказање сопствене смрти, које си носио са собом, обистинило се онако како си га, нажалост, и замислио. Твоја скромност није тражила пуно од живота, за њега ти је требало тако мало. Али си био у сталној потрази за духовношћу и литературом, за ријечима, којих си увијек био и жедан и гладан.

Дугачки су били твоји путеви, на којима си сретао и људе и звијери. У том путовању, у том говору протканом шумама, планинама, небесима, пјесмом си хранио разум свједочећи одбрани. Пјесмом си отварао врата и кад није било пролаза у свијету чекања, опомене, самоће и страдања, изван граница које човјек не може ни да замисли. На том путу пркоса, у потрази за топлином, од завичаја, преко сјећања, па до далеко у свијет, овјековјечио си трасу куда је пролазио твој народ, отварајући причу праштања, и када је то бивало најтеже.

Скоро да не памте ови простори толико стваралачке енергије у једном говору човјека, у немирном духу, који је реметио бјелину хартије. Без станишта, опкољен страхом и надом, тражећи највисочије брдо, изњедрио си толико књига, новинских текстова, репортажа, што доводи до помисли може ли то заиста један човјек. А ти си могао више него ико. То потврђују и награде, које ти је књижевни свијет додијелио.

Задужио си Васојевиће, подижући културни споменик овом највећем српском племену. Сваки твој долазак у Андријевицу био

је духовни празник, за све који су бар мало знали колика је моћ изговорене ријечи. Једва смо те чекали да дођеш, жедни твог таласа који је ломио воду. Дан је налазио своје лице када си, са торбом пуном књига, пролазио овом једином улицом у граду који си највише волио, на путу према твојој Грачаници, према твојој Губернији, како си је често називао. Куповали смо новине тражећи твоје текстове по којима смо се препознавали у свијету. А многи су за нас чули захваљујући теби, твојој жељи да се сврстамо међу велике. Колико си само људи увео у свијет литературе, наговорио да пишу, читају, да завире иза браве, изађу из невиди и прогледају. Ма гдје се налазио био си свјестан своје мисије. Твоје ријечи су отварале тамне шуме, крилима помјерале меће и оставиле задужење које се мора препознавати. Жеља да сачуваш заборављено била је дубља од понора. Знајући да господар земље и неба све види, уклесивао си патњу у камен, из којег је олиставало мастило у дјела која трају.

Гдје год да си долазио увијек си писао, али највише у завичају и о завичају. Ту на праговима затворених кућа и обичаја, гдје одавно неоране њиве упућују безброј молитви, чекајући некога да са кофером пуним суза закорачи и утоли завичајну тугу. Долазио си ту гдје ријеч самује и заслијепи очи када се завичајни грумен земље распрскава у мору наших непитања, гдје страшна и отворена сјечива висе више наших вратова и цијепају узалудне молитве. Твоја ријеч је била опомена, нахрањена духовном храном коју си плодном руком ствараоца утапао у бјелину дана. У свом очајању, у својој потрази за нама отварао си питања стиховима:

*Стрепи јагње у мени,
Около вуци, свеци,
Копам ријечи, могу ли,
ко некад моји преци.*

*Расковати тајне, траве,
у гори стићи вука.
У зору умјесто јаве
носити ране хајдука.*

И, заиста си носио претешко бреме, видао ране у бијелом пространству Комова, утапао сузе у јауке Лима. Те сузе ових дана увиру у срца свих оних који су те познавали и препознавали твоју борбу.

Одморио си, овога пута, у својим пјесмама и књигама. Преблажена је твоја туга, испрана горчина на прагу истине и изненађења. Оставио си простор за поштовање. Завичај ће морати да ти врати величину коју си му приписивао. Трајаће пјесници и путописци, а ти си заслужио трајање које не може у књигу да стане. Царство тишине и љепоте покријева твоју хумку у родној Грачаници коју си волио онолико колико и поезију. Задовољена је твоја жеља, коју нијеси скривао, да се вратиш тамо одакле је потекла твоја бол, која те износила изнад стварности. Биће ти топло, над твојом хумком пјесма ће царовати. Почивај, ту, на твојој Јасену, на почивалишту туге и уздихаја. Из јасења ће олистати твоји стихови, твоја писма, баш онако како си их давних година писао Јесењину:

*Срели смо се без сусрета,
Серјожа,
Сањивим очима на дну чаше,
У неко ледно вече, на оштрици ножа,
Узалуд плавокоса возовима маше.*

Удружење Васојевића “Васо” из Лијеве Ријеке предлаже

**КОМОВЕ ПРОГЛАСИТИ НАЦИОНАЛНИМ
ПАРКОМ***Комови*

Удружење Васојевића “Васо” сматра да је Национална стратегија одрживог развоја (НЦОР) нереална када је у питању регионални парк Комови. Сигурно је да Комови морају ући под хитно у заштићену зону и да подручје ове планине прогласи националним парком. Ова идеја је доста стара, али још увијек нема одговора од стране надлежних државних институција. Удружење Васојевића “Васо” из Лијеве Ријеке поново актуелизује ову идеју. За ово Удружење је неприхватљива Национална стратегија одрживог развоја коју је усвојила Црногорска влада, након чега је прослиједила Скупштини Црне Горе на усвајање. Подсећамо јавност да је Удружење Васојевића “Васо” 09. 02. 2001. године упутило Скупштини Црне Горе иницијативу да се Комови прогласе националним парком. Комови обилују бројним природним љепотама и вриједностима које су их уврстиле у ред најинтересантнијих планинских подручја, не само у Црној Гори, већ и на ширим просторима. То су врхови: Васојевићи, Кучки и Љворечки Ком, затим извориште ријеке Таре, као и бујне шуме.

Далеке 1971. године, у оквиру пројекта “Јужни Јадран” било је предвиђено да се Комови прогласе парком природе, а просторним планом Црне Горе било је предвиђено да Комови буду регионални парк. У јануару 1977. године УНЕСКО је донео одлуку о заштити долине Таре и њеног изворишта. Ту је одлуку потписао тадашњи генерални директор УНЕСКО-а Amadeo Mohtag—M. Vow. Одлука исписана калиграфским словима на француском језику налази се, по нашим сазнањима, у Републичком заводу за заштиту природе. Сва та природна богатства, као и жеља да се она сачувају од уништавања и грубог нарушавања

својремено су подстакла покретање иницијативе да се Комови прогласе националним парком. Те иницијативе достављене су надлежним републичким органима уз детаљна и свестрана образложења у којима се посебно указује на разлоге због којих ту одлуку треба донијети. Један од њих је неконтролисано пустошење шума, које је постало драматично и као ријетко гдје безобзирно. Пустошење шума има директан негативан одраз и на стање појединих изворишта у подручју Комова. Држава и даље наставља својеврсно насиље над Комовима. Сјечом су угрожена изворишта Таре, најљепше ријеке у Европи. Све већа и немилосрднија сјеча допринијела је да су поједини извори пресушили на простору Комова; угрожене су многе врсте особених трава, које су на Комовима раније открили наши и инострани научници.

Удружење Васојевића “Васо” из Лијеве Ријеке, као једно од покретача иницијативе за проглашење Комова националним парком, указује на потребу хитног доношења ове одлуке од стране Скупштине Републике Црне Горе, како би се подручје Комова колико толико заштитило. Све то утолико прије што је из дана у дан све ише насртаја на богатство ове планине и што пријети озбиљна опасност од потупне деградације. А када до тога дође биће касно за све евентуалне мјере заштите које се планирају Националном стратегијом одрживог развоја, а које су недовољне да би се заштитили Комови од уништавања најљепшег националног блага Црне Горе.

*Предсједник Управног одбора**Зоран Лакушић**Поглед на Комове*